

مطالعه تجربه جهانی نحوه مقابله با دوپینگ در سطح ملی (بررسی کشورهای منتخب براساس شاخص‌های چندگانه)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۷/۲۸

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۲۰۱۲۵
کد موضوعی: ۲۷۰

عنوان گزارش:

مطالعه تجربه جهانی نحوه مقابله با دوپینگ در سطح ملی
(بررسی کشورهای منتخب براساس شاخص‌های چندگانه)

نوع گزارش: طرح و لایحه □، نظارتی □، راهبردی ■

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین:

صادق رنجبر

اظهار نظر کنندگان داخل مرکز:

رامین مالک، سیدمیثم عظیمی (دفتر مطالعات حقوقی)

اظهار نظر کنندگان خارج از مرکز:

بهنام نقی‌پور (استادیار پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی)، صابر مهری (استادیار پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی)، ستاره اسکندری (دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تهران)، دکتر مرتضی زنگنه (قاضی، دادگستری استان همدان)، فرشید نزاکتی (کارشناس علوم ورزشی و مربی درجه یک بدن سازی)، محمدحسین حاج‌ابراهیمی (دانشجوی دکتری حقوق جزا دانشگاه تهران)

ناظران علمی:

موسی بیات، مهدی شهبازی (استاد دانشگاه تهران)

مدیر مطالعه:

سعید شفیعا

گرافیک و صفحه آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

زهره عطاردی

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۲/۰۲/۰۱

واژه‌های کلیدی:

- دوپینگ
- فساد در ورزش
- ورزش پاک
- اخلاق در ورزش

فهرست مطالب

چکیده	۶
خلاصه مدیریتی	۷
۱. مقدمه و بیان مسئله	۸
۲. منش و اخلاقیات در ورزش	۱۰
۳. دوپینگ و نقش آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ	۱۰
۴. چالش‌های جهانی مبارزه با دوپینگ	۱۱
۴-۱. شناسایی دقیق ورزشکاران دوپینگی	۱۱
۴-۲. پیچیدگی دستورالعمل یا کد جهانی	۱۱
۴-۳. محدودیت منابع	۱۲
۵. نمونه‌های مطرح دوپینگ	۱۲
۶. نحوه انتخاب کشورها جهت مطالعه شیوه مقابله آنها با دوپینگ	۱۳
۷. بررسی نحوه مواجهه با دوپینگ در کشورهای منتخب	۱۴
۷-۱. چین	۱۴
۷-۲. آمریکا	۱۶
۷-۳. کانادا	۱۸
۷-۴. روسیه	۲۰
۷-۵. آلمان	۲۲
۷-۶. استرالیا	۲۳
۸. جمع‌بندی و پیشنهادها	۲۵
منابع و مآخذ	۲۷

فهرست جداول

جدول ۱. مهم‌ترین موارد طرح شده در قانون ضد دوپینگ چین	۱۶
جدول ۲. مهم‌ترین موارد طرح شده در قوانین ضد دوپینگ آمریکا	۱۸
جدول ۳. مهم‌ترین موارد طرح شده در سیاست‌های ضد دوپینگ کانادا	۲۰
جدول ۴. مهم‌ترین موارد طرح شده در آخرین اصلاحات قانونی و سیاستی مبارزه با دوپینگ روسیه	۲۲
جدول ۵. مهم‌ترین موارد طرح شده در سیاست و قانون ضد دوپینگ آلمان	۲۳
جدول ۶. مهم‌ترین موارد طرح شده در سیاست و مقررات ضد دوپینگ استرالیا	۲۴

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. نمودار نشان‌دهنده نرخ جهانی نقض قوانین مبارزه با دوپینگ (برحسب تعداد) طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰	۸
شکل ۲. نمودار تعداد مدال‌های بازیس گرفته شده از کشورها در طول المپیک‌ها از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۲۰	۹

مطالعه تجربه جهانی نحوه مقابله با دوپینگ در سطح ملی (بررسی کشورهای منتخب براساس شاخص‌های چندگانه)

چکیده

آمارهای جهانی نشان می‌دهد به‌رغم تلاش‌های جهانی، نقض قوانین دوپینگ در طی سال‌های متمادی در جهان نموداری سینوسی داشته که این نشان‌دهنده پیچیدگی مبارزه با دوپینگ است. آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ (وادا) مهم‌ترین نهاد بین‌المللی ورزشی است که از طریق سازمان‌های ملی مبارزه با دوپینگ در کشورهای اهداف خود را تا حد ممکن پیاده‌سازی می‌کند. مبارزه با دوپینگ در سطح بین‌الملل نیازمند همکاری همه کشورهای است. بنابراین لازم است سیاست‌ها و چارچوب قانونی مبارزه با دوپینگ کشورهایی که در ورزش دارای جایگاه برتر هستند مورد مطالعه قرار گیرد. در این مطالعه براساس شاخص‌های چندگانه؛ معیار موفقیت ورزشی، معیار تنوع جغرافیایی، معیار دوپینگ و معیار داشتن چارچوب قانونی ۶ کشور چین، آمریکا، کانادا، روسیه، آلمان و استرالیا در نظر گرفته شد و سیاست‌ها و چارچوب قانونی مبارزه با دوپینگ در این کشورها مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. جرم‌انگاری دوپینگ و تدوین برنامه و چارچوب ملی مقابله با دوپینگ، وجود سازمانی ملی و مستقل با مأموریت اصلی مقابله با دوپینگ و تقویت ارزش‌ها، وجود برنامه مبارزه با دوپینگ با تأکید بر همکاری ملی، تأکید بر برنامه‌های آموزشی و پیشگیرانه برای ورزشکاران، تدوین برنامه‌های آموزشی و پیشگیرانه برای دانش‌آموزان از مهم‌ترین معیارهای مشترک استخراج شده از این پژوهش است. نکته قابل توجه اینکه تأسیس سازمان مستقل مبارزه با دوپینگ و تمرکز بر شناسایی و انجام آزمایش‌های آن و افزایش آگاهی از مواد ممنوعه و مجازات‌های دوپینگ به‌تنهایی نمی‌تواند تضمین‌کننده این باشد که به همه اهداف مبارزه با دوپینگ دست یافت و حتماً نیاز است که به برنامه‌های فرهنگی و آموزشی در راستای تقویت ارزش‌های ورزشی همچون صداقت، منش و اخلاق در ورزش توجه ویژه‌ای شود.

■ بیان / شرح مسئله

دوپینگ اقدامی فریب کارانه محسوب می‌شود که به صورت ناعادلانه نتایج مسابقات ورزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ از این رو مصداق فساد رقابتی بوده و یکی از پرتکرارترین انواع فساد در ورزش است. دوپینگ نه تنها سلامتی ورزش کاران را تهدید می‌کند، بلکه سبب تضعیف ارزش‌های ورزشی همچون احترام، صداقت و بازی جوانمردانه می‌شود.

بنابراین هم در سطح فردی و هم در سطح اجتماعی آثار مخربی را به وجود می‌آورد. به علاوه در سطح بین‌المللی نیز موجب تضعیف اعتبار و حیثیت ملی کشورها می‌شود. مبارزه با دوپینگ در سطح جهانی پیچیدگی‌های خاص خود را دارد. بنابراین لازم است سیاست‌ها و چارچوب قانونی مبارزه با دوپینگ کشورهایی که در ورزش دارای جایگاه برتر هستند مورد مطالعه قرار گیرد. این اقدام موجب خواهد شد تا براساس فرهنگ و چارچوب قانونی کشور در راستای مبارزه با دوپینگ و حفظ منش و اخلاقیات در ورزش اقدام تقنینی مناسب صورت گیرد. از این رو، بررسی سیاست‌ها و چارچوب قانونی مبارزه با دوپینگ در کشورهای مطرح ورزشی حائز اهمیت است.

■ نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

■ نتایج حاصل از تطبیق سیاست‌ها و چارچوب قانونی مبارزه با دوپینگ کشورهای منتخب نشان داد؛ همه کشورها دارای سازمانی مستقل با ساز و کار مشخص و قانونی هستند که مأموریت اصلی آن مبارزه با دوپینگ و نهادینه کردن اصول و ارزش‌های ورزشی است. در اغلب کشورها سازمان مربوطه با ماهیت غیرانتفاعی و به صورت هیئت‌مدیره‌ای و با استقلال بالا اداره می‌شود.

■ تحلیل یافته‌ها نشان داد تأسیس سازمان مستقل مبارزه با دوپینگ و تمرکز بر شناسایی و انجام آزمایش‌های آن و افزایش آگاهی از مواد و مجازات‌های دوپینگ به تنهایی نمی‌تواند تضمین‌کننده این باشد که به همه اهداف مبارزه با دوپینگ دست یافت.

■ تأکید صرف بر عملکرد ورزشی می‌تواند خطر تقلب و دوپینگ را بالا ببرد و لذا توجه به برنامه‌های آموزشی و فرهنگی برای مواجهه با دوپینگ ضروری است.

■ سازمان‌های مبارزه با دوپینگ در مسیر رشد خود توجه و تمرکز خود را صرفاً از مسئله دوپینگ برداشته و اهداف گسترده تری مانند مراقبت از سلامت ورزش کاران و تقویت ارزش‌ها از طریق ورزش را مدنظر قرار داده است.

■ نتایج حاصل از تطبیق راهکارهای عملیاتی مبارزه با دوپینگ در کشورهای منتخب نشان می‌دهد به غیر از کشور کانادا در سایر کشورها برای مواجهه با دوپینگ قانون مشخصی وجود دارد.

■ در کشورهای آمریکا، چین، آلمان و روسیه دوپینگ جرم‌انگاری شده و با توجه به شرایط مختلف جرائم متفاوتی شامل؛ جریمه مالی، حبس، تعلیق از شغل یا انجام کار اجباری لحاظ شده است.

■ در همه کشورهایی که به موجب **قانون دوپینگ** در آنها جرم‌انگاری شده (به غیر از آلمان) جرائم فقط مشمول کادر پشتیبان ورزش کاران یا سایر افراد بوده و جرم‌انگاری برای خود ورزش کاران لحاظ نشده است (هرچند در کشور چین برای مجازات ورزش کاران خاطی مقرراتی در نظر گرفته شده است).

■ پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

■ جرم‌انگاری در مورد هرگونه مصرف، نگهداری، مدیریت، قاچاق و حفظ مواد و روش‌های نیروزای ممنوعه،

■ تدوین برنامه و چارچوب ملی مقابله با دوپینگ،

■ تأسیس سازمانی ملی و مستقل با مأموریت اصلی مقابله با دوپینگ و تقویت ارزش‌های ایرانی-اسلامی در ورزش،

■ تدوین برنامه‌های آموزشی و پیشگیرانه برای همه ورزش کاران،

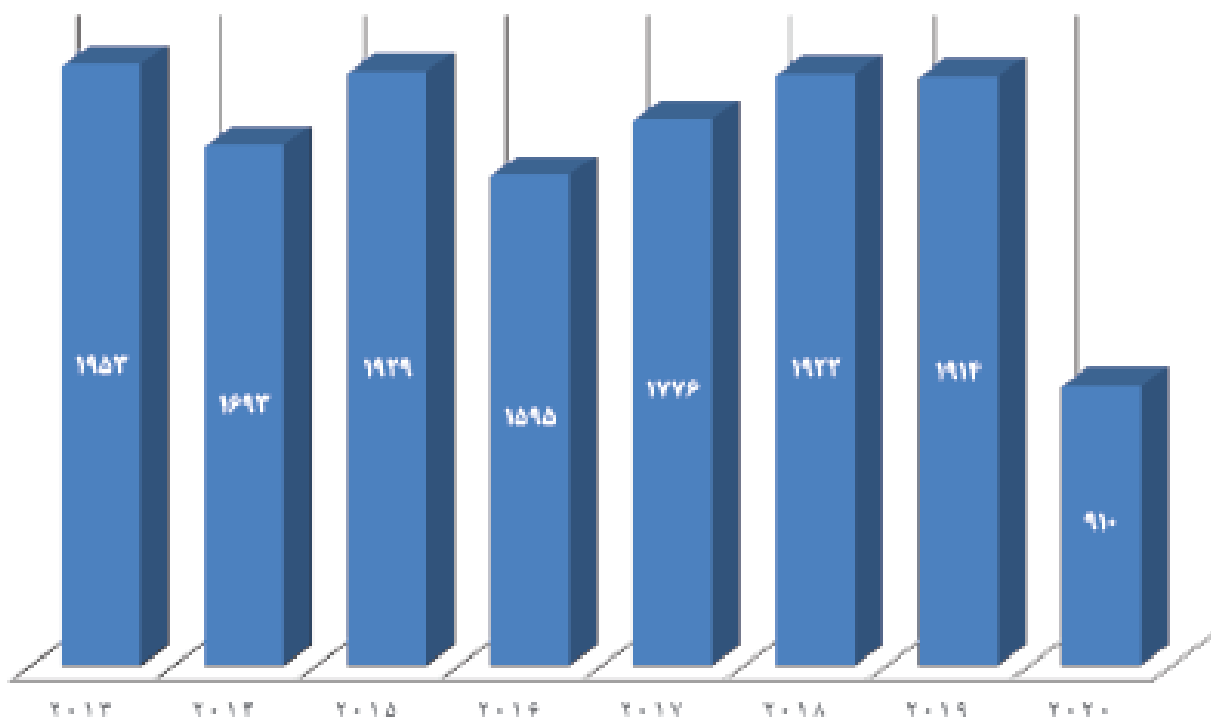
■ تدوین برنامه‌های آموزشی و پیشگیرانه برای دانش‌آموزان.

۱. مقدمه و بیان مسئله

دوپینگ در واقع اقدامی است که به واسطه آن نتایج مسابقات ورزشی به صورت ناعادلانه و فریب کارانه تحت تأثیر قرار می‌گیرد؛ از این رو در مطالعات، دوپینگ را از جمله مصادیق فساد رقابتی دسته‌بندی کرده‌اند و یکی از پر تکرارترین انواع فساد در ورزش است [۱]. دوپینگ تهدیدی قابل توجه برای مفاهیمی همچون منش و اخلاقیات در ورزش^۱ و روح ورزش^۲ است. این مفاهیم در بردارنده استانداردها، اصول اخلاقی و ارزش‌هایی می‌باشد که در ذات ورزش نهفته است [۲]. در شکل ۱ نرخ جهانی نقض قوانین مبارزه با دوپینگ از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰ نشان داده شده است.^۳ این شکل بیانگر این است که به رغم تلاش‌های جهانی و همکاری کشورهای مختلف در نقض قوانین دوپینگ به صورت سینوسی بوده است. بنابراین مسئله دوپینگ یک مسئله جهانی درخور توجه است که طی سال‌های متمادی در راستای حل آن توفیق چندانی حاصل نشده و قطعاً بی‌توجهی یا انفعال نهادهای ملی و بین‌المللی نسبت به دوپینگ عواقب مخربی را بر ارزش‌های ورزشی ایجاد می‌کند.

شکل ۱. نمودار نشان‌دهنده نرخ جهانی نقض قوانین مبارزه با دوپینگ (برحسب تعداد) طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰

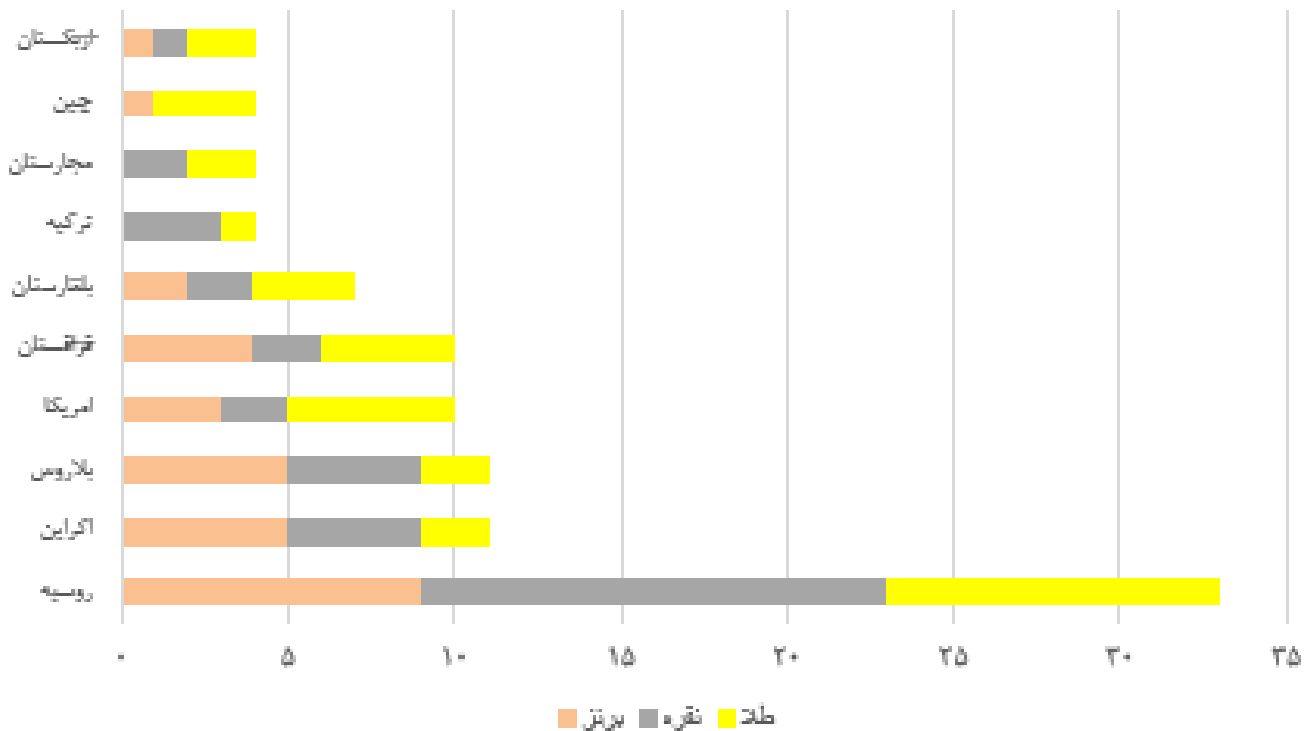

مأخذ: [۱۷].

1. Sport Integrity
 2. The Spirit of Sport
 3. Statista 2023 <https://www.statista.com/statistics/214840/number-of-sports-doping-cases-worldwide/>.

در شکل ۲ نیز تعداد مدال‌های بازیس گرفته شده از کشورها در طول المپیک‌ها از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۲۰ نشان داده شده است. نکته جالب توجه وجود شورهایی همچون روسیه، آمریکا و چین در رتبه‌های ۱، ۴ و ۹ این لیست است. این کشورها همواره در عرصه‌های بین‌المللی ورزشی به‌ویژه مسابقات المپیک جزء کشورهای ممتاز ورزشی در جهان بوده‌اند.

شکل ۲. نمودار تعداد مدال‌های بازیس گرفته شده از کشورها در طول المپیک‌ها از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۲۰

ماخذ: همان.

باتوجه به موارد اشاره شده پرداختن به دوپینگ و مبارزه با آن برای حفظ اعتماد عمومی نسبت به رویدادهای ورزشی ضروری است. رویدادهای ورزشی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم مزایای اقتصادی زیادی را به همراه می‌آورد. بنابراین شیوع دوپینگ منجر به آثار زیان‌بار اقتصادی می‌شود و به‌علاوه می‌تواند آثار مخربی به‌ویژه بر ورزش کاران جوان داشته باشد و ثقل را به عنوان هنجار رایج در فرهنگ تقویت کند. پدیده دوپینگ برای کشورها علاوه بر مسائل یاد شده آثار مخربی بر اعتبار و حیثیت بین‌المللی آنها دارد و چهره بین‌المللی آنها را مخدوش می‌کند که همین امر می‌تواند آثار زیان‌بار اقتصادی را تشدید کند. بنابراین مبارزه با دوپینگ در سطح بین‌الملل به همکاری همه کشورها نیاز دارد و لازم است سیاست‌ها و چارچوب قانونی مبارزه با دوپینگ شورهایی که در ورزش دارای جایگاه برتر هستند مورد مطالعه قرار گیرد. این اقدام موجب خواهد شد تا براساس فرهنگ و چارچوب قانونی کشور در راستای مبارزه با دوپینگ و حفظ منش و اخلاقیات در ورزش اقدام تقنینی صورت گیرد. از این‌رو بررسی سیاست‌ها و چارچوب قانونی مبارزه با دوپینگ در کشورهای مطرح ورزشی حائز اهمیت است.

۲. منش و اخلاقیات در ورزش

ورزش ذاتاً پدیده مثبتی است و انتظار می‌رود ورزش کاران نیز الگوهای خوبی برای عموم مردم باشند. ورزش از جنبه تربیتی و فرهنگی بسیار اثرگذار است. حفظ بالاترین استانداردهای رفتار، صداقت و پاسخ‌گویی^۱ در تمام جنبه‌های ورزش، از جمله رقابت، حکمرانی و رفتار ورزش کاران از مقوله‌های مهم در ذات ورزش بوده که این مقوله‌ها با مفهوم منش و اخلاقیات در ورزش گره خورده است. منش و اخلاقیات در ورزش به اصول و ارزش‌های اخلاقی اشاره دارد که از بازی جوانمردانه، صداقت، احترام و شفافیت در ورزش صیانت می‌کند. این مفهوم برای حفظ اعتبار و اعتماد سازمان‌های ورزشی، ورزش کاران و مسابقات ضروری است [۲].

از سوی دیگر، روح ورزش مظهر ارزش‌های اصلی اخلاق و مرام ورزشی،^۲ احترام، کار گروهی و رقابت منصفانه است. روح ورزش بر جنبه‌های مثبت ورزش تأکید کرده که رفاقت، احترام متقابل، و تعالی را در عین حفظ اصول بازی جوانمردانه و رفتار اخلاقی ترویج می‌کند. روحیه ورزشی، ورزش کاران را تشویق خواهد کرد تا با افتخار، کرامت^۳ و احترام به خود، حریفان و قوانین بازی به رقابت بپردازند.

مطابق کد (دستورالعمل) آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ (وادا)،^۴ دوپینگ تهدیدی قابل توجه برای منش و اخلاقیات در ورزش است. زمانی که ورزش کاران از مواد یا روش‌های ممنوعه برای به دست آوردن مزیت ناعادلانه استفاده می‌کنند، اصول بازی جوانمردانه، صداقت و احترام به قوانین را تضعیف خواهند کرد.

۳. دوپینگ و نقش آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ

آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ^۴ (وادا)^۵ نهادی جهانی است که بر اقدامات مبارزه با دوپینگ^۶ در ورزش سراسر جهان نظارت کرده و همچنین تلاش‌های صورت گرفته را هماهنگ می‌کند.

پس از رسوایی‌های دوپینگ که در طول تور دو فرانس^۷ ۱۹۹۸ به وجود آمد؛^۸ وادا در سال ۱۹۹۹ تأسیس و مسئول توسعه و اجرای کد (دستورالعمل) جهانی مبارزه با دوپینگ^۹ شد که استانداردهای بین‌المللی مقابله با دوپینگ در ورزش را تعیین می‌کند. کد مبارزه با دوپینگ مبنای تعاریف، روندها، ممنوعیت‌ها و محرومیت‌ها هستند. این کد مجموعه‌ای از قوانین و مقررات است که توسط وادا برای هماهنگ کردن سیاست‌ها، رویه‌ها و شیوه‌های مبارزه با دوپینگ در همه ورزش‌ها و کشورها وضع شده و چارچوبی به منظور مبارزه با دوپینگ در ورزش ارائه می‌دهد. اجزای اصلی کد مبارزه با دوپینگ عبارتند از:

۱. فهرست ممنوعه: این کد شامل فهرستی از مواد و روش‌های غیر مجازی بوده که در ورزش ممنوع هستند. استفاده از این مواد یا روش‌ها در داخل و خارج از مسابقات برای ورزش کاران ممنوع است.

۲. تست و مدیریت نتایج: این کد دستورالعمل‌هایی را برای آزمایش‌های مبارزه با دوپینگ، از جمله روش‌های جمع‌آوری نمونه، تجزیه و تحلیل آزمایشگاهی و مدیریت نتایج تعیین می‌کند. همچنین روند رسیدگی به نقض قوانین مبارزه با دوپینگ و مجازات‌ها را تشریح خواهد کرد.

1. Accountability
2. Sportsmanship
3. Dignity
4. The World Anti-Doping Agency
5. Wada
6. Anti Doping
7. Tour de France

۸. در رقابت تور دو فرانس سال ۱۹۹۸ پلیس فرانسه به تیم دوچرخه‌سواری فستینا (Festina Team) مشکوک می‌شود و ضمن محاصره کردن هتل اقامت تیم، مقداری از داروهای هورمونی افزایش دهنده عملکرد پیدا می‌کنند. تمام دوچرخه‌سواران و کادر تیم از مسابقه اخراج و برخی افراد مرتبط و کادر پزشکی دستگیر می‌شوند. بازجویی‌های انجام شده دوپینگ دوچرخه‌سواران دیگر را برملا می‌کند و در نهایت رسوایی بزرگی را به وجود می‌آورد و تعدادی از دوچرخه‌سواران شرکت کننده در تور از مسابقه محروم می‌شوند.

9. The World Anti-Doping Code

۳. **معافیت‌های مصرف درمانی:**^۱ این کد به ورزش کاران اجازه می‌دهد تا از برخی مواد ممنوعه به دلایل مشروع پزشکی استفاده کنند، مشروط بر اینکه معیارهای خاصی را داشته باشند و از مقامات مربوطه مبارزه با دوپینگ تأییدیه بگیرند.

۴. **آموزش و آگاهی:** این کد بر اهمیت برنامه‌های آموزشی و پیشگیری برای افزایش آگاهی در مورد قوانین مبارزه با دوپینگ و ترویج ورزش پاک و عاری از مواد ممنوعه تأکید می‌کند.

۵. **تبعیت قانونی و محرومیت‌ها**^۲ (ضمانت اجرا): این کد، به جنبه‌های خاصی از مقررات و اجرای^۳ قوانین مبارزه با دوپینگ اشاره دارد. تبعیت قانونی به مقررات‌پذیری ورزش کاران، سازمان‌های ورزشی و آژانس‌های ملی مبارزه با دوپینگ از قوانین و مقررات مندرج در کد و ادا اشاره دارد که شامل پیروی از پروتکل‌هایی برای آزمایش، گزارش تخلفات و اجرای سیاست‌های ضد دوپینگ است. محرومیت‌ها نیز پیامدهای نقض قوانین مبارزه با دوپینگ مانند جریمه‌ها،^۴ تعلیق‌ها^۵ و رد صلاحیت‌ها^۶ را تعیین می‌کند.

کد مبارزه با دوپینگ به‌طور دوره‌ای به‌روز می‌شود تا پیشرفت‌های علم و فناوری ضد دوپینگ و همچنین تغییرات در چشم‌انداز جهانی ورزش را منعکس کند. این دستورالعمل به‌عنوان یک راهنمای جامع برای ورزش کاران، مربیان، سازمان‌های ورزشی و آژانس‌های مبارزه با دوپینگ به‌منظور اطمینان از بازی منصفانه، صداقت و راستی^۷ در ورزش عمل می‌کند. براساس کد جهانی مبارزه با دوپینگ (۲۰۱۵)، دوپینگ شامل «وجود یک ماده ممنوعه یا ترکیبات وابسته آن، یا نشانه‌های آن در نمونه آزمایش ورزش کار» و یا «استفاده یا تلاش برای استفاده یک ورزش کار از یک ماده ممنوعه، یا یک روش ممنوع» است. وادا با همکاری سازمان‌های ملی مبارزه با دوپینگ، فدراسیون‌های ورزشی بین‌المللی و سایر ذی‌نفعان برای ترویج رقابت پاک و منصفانه در ورزش عمل می‌کند [۳].

۴. چالش‌های جهانی مبارزه با دوپینگ

۴-۱. شناسایی دقیق ورزش کاران دوپینگی

یکی از چالش‌های بسیار مهم در مبارزه با دوپینگ تشخیص و شناسایی دقیق ورزش کاران دوپینگی در سطوح مختلف ورزشی است. نمونه معروف، آرمسترانگ که بعد از هفت سال دوپینگ وی بر ملا شد؛ نشان‌دهنده کاستی‌هایی در این زمینه است که چه کسی واقعاً دوپینگ می‌کند. به‌علاوه از نظر علمی نیز بیان شده که برخی از ورزش کاران کشورهای مختلف ممکن است به اصطلاح «ژن مصنوعی از دوپینگ» داشته باشند. در یکی از رایج‌ترین آزمایش‌های دوپینگ که میزان تستوسترون غیرمجاز را اندازه‌گیری می‌کند، شاخص نسبت تستوسترون به پیتستوسترون اندازه‌گیری می‌شود. مطالعات نشان داده در برخی از گونه‌های نژادی (به‌ویژه در بعضی از جمعیت‌های آسیایی) این نسبت همواره پایین بوده و حتی اگر چنین ورزش کارانی دوپینگ کنند؛ نتیجه آزمایش آنها منفی است. بنابراین تکیه بر آزمایش‌های پزشکی نمی‌تواند راه دقیقی برای تشخیص باشد. همچنین با توجه به گستردگی لیست مواد ممنوع در عمل نمی‌توان آزمایشی را انجام داد که همه مواد ممنوعه را آزمایش کند.

۴-۲. پیچیدگی دستورالعمل یا کد جهانی

پیچیدگی دستورالعمل یا کد آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ به این معنی است که برای ورزش کاران درک کامل اصول مسئولیت و محرومیت

1. Therapeutic Use Exemptions (TUEs)
2. Compliance and Sanctions
3. Enforcement
4. Fines
5. Ineligibility
6. Disqualification
7. Integrity

دشوار است. به‌رغم اینکه گاهی ممکن است ورزش کاران قربانی دوپینگ باشند، اما محرومیت‌ها به‌طور سخت‌گیرانه اعمال می‌شود (حداقل محرومیت تا دو سال است). لذا باید در نظر داشت در بسیاری از ورزش‌ها دوره تحریم چهارساله ورزش کار در واقع به‌معنای محرومیت مادام‌العمر است. همچنین فهرست ممنوعه مواد نیروزا، یک مشکل مهم برای ورزش کاران بوده که این فهرست شامل تعداد زیادی از مواد ممنوعه با نام‌های علمی و سایر مواد با ساختارهای شیمیایی مشابه است که برای ورزش کاران گنج‌کننده خواهد بود.

۳-۴. محدودیت منابع

بسیاری از آژانس‌های مبارزه با دوپینگ منابع قابل توجهی برای اقدام و نظارت بر اجرا و کاربست مقررات ورزشی را ندارند و ارزیابی دائمی فرایندها به‌دلیل همین محدودیت منابع دشوار است. بنابراین اتخاذ راهکارهای تک‌بعدی راهگشا نبوده و ضرورت دارد کشورها با اتخاذ راهکارهای جامع (از جمله انجام برنامه‌های آموزشی و فرهنگی) به مقابله با دوپینگ بپردازند [۴].

۵. نمونه‌های مطرح دوپینگ

یکی از رسوایی‌هایی بزرگ تاریخ ورزش در سطح کلان، برنامه دوپینگ دولت روسیه^۱ است. این برنامه به تلاشی نظام‌مند^۲ و گسترده برای ترویج استفاده از داروهای ارتقادهنده عملکرد ورزشی در بین ورزش کاران این کشور، به‌ویژه پیش از رویدادهای ورزشی بین‌المللی بزرگ مانند مسابقات المپیک اشاره دارد. مقامات کشور روسیه به‌صورت نظام‌مند نحوه مصرف مواد نیروزا و نحوه فرار از تشخیص را به ورزش کاران آموزش می‌دادند و نتایج آزمایش‌ها را دست‌کاری و نمونه آزمایش‌ها را جابه‌جایی کردند. این برنامه از طریق تحقیقات و گزارش‌های افشاگران، به‌ویژه توسط گریگوری رودچنکوف،^۳ رئیس سابق آژانس ضد دوپینگ روسیه بر ملا شد [۵].

بدنامی روسیه در دوپینگ نظام‌مند، از سال ۲۰۱۰ شروع شد و در المپیک زمستانی ۲۰۱۴ سوچی قوت گرفت. افشاگری‌ها در بین سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۵ انجام و در سال ۲۰۱۹ کشور روسیه به مدت چهار سال از هرگونه شرکت در مسابقات بین‌المللی منع شد. این حکم پس از فرجام‌خواهی روسیه در دادگاه عالی ورزش به دو سال کاهش یافت.^۴

از دیگر رسوایی‌هایی بزرگ تاریخ ورزش در سطح فردی پرونده دوپینگ قهرمان دوچرخه‌سواری لانس آرمسترانگ^۵ است. آرمسترانگ دارای هفت عنوان قهرمانی پی‌درپی در مسابقات توردو فرانس^۶ از سال ۱۹۹۹ تا سال ۲۰۰۵ است. از آنجا که آرمسترانگ پیش از کسب قهرمانی توانسته بود به‌عنوان یک فرد بیمار که در نبرد با سرطان در رقابت‌های سطح بالای ورزشی شرکت کند؛ مورد تمجید افکار عمومی و رسانه‌ها قرار گرفته بود. عناوین خیره‌کننده قهرمانی او سبب شد که در آمریکا به‌عنوان یک قهرمان بزرگ از آرمسترانگ یاد شود. در سال ۲۰۱۲ آژانس ضد دوپینگ آمریکا با توجه به موارد شبه‌برانگیز مطرح شده، شروع به تحقیق و تفحص در این زمینه کرد. اساس این تحقیق و تفحص بر مصاحبه و بررسی اسناد و شواهد توسط آژانس بود و در نهایت گزارش آژانس حاکی از این بود که آرمسترانگ در یک برنامه سازمان‌یافته پیچیده دوپینگ در مسابقات توردو فرانس دست داشته است. در نتیجه تمام عناوین از وی بازپس گرفته شد و به‌صورت مادام‌العمر از هرگونه فعالیت ورزشی حرفه‌ای محروم گردید [۶]. این رسوایی سبب خدشه‌دار شدن مسئولیت اخلاقی ورزش کاران به‌عنوان الگوهای جامعه، کاهش اعتماد عمومی در ورزش و همچنین لطمه‌دار شدن اعتبار دوچرخه‌سواری شد.

1. Russia's State-Sponsored Doping Program
2. Systematic
3. Grigory Rodchenkov
4. World Anti Doping Agency, 2020
5. Lance Armstrong
6. Tour de France

۶. نحوه انتخاب کشورها جهت مطالعه شیوه مقابله آنها با دوپینگ

به منظور مطالعه نحوه مقابله کشورها با دوپینگ و بررسی ساختار عملیاتی آنها در جهت مقابله با دوپینگ معیارهای چندگانه زیر در نظر گرفته شد که به انتخاب، ۶ مورد آن بررسی شده است.

الف) معیار موفقیت ورزشی؛ در ابتدا ۱۵ کشور برتر در تمام المپیک‌های تابستانی و زمستانی از سال ۱۸۹۶ تا سال ۲۰۲۰ در نظر گرفته شدند. این ۱۵ کشور به ترتیب شامل؛ آمریکا، روسیه، آلمان، بریتانیا، چین، فرانسه، ایتالیا، سوئد، نروژ، ژاپن، مجارستان، استرالیا، کانادا، هلند و فنلاند بودند.^۱

ب) معیار تنوع جغرافیایی؛ در مرحله بعد سعی شد کشورهایی از همه قاره‌ها برای این مطالعه در نظر گرفته شوند. بنابراین ۵ قاره آمریکا، آفریقا، آسیا، اروپا و اقیانوسیه در نظر گرفته شد. معیار تنوع، میدان دید وسیع‌تر و متنوع‌تری ارائه می‌دهد. با توجه به اینکه در لیست کشورهای این معیار که دارای جایگاه برتر در ورزش هستند کشورهای آفریقایی حضور نداشتند و هیچ کشوری از آفریقا جزء کشورهای مطرح ورزشی نیست؛ بنابراین کشور خاصی از این قاره در این مطالعه در نظر گرفته نشد.

ج) معیار دوپینگ؛^۲ مطابق شکل ۱ رتبه‌بندی کشورها در تعداد مدال‌های بازپس گرفته شده از المپیک ۱۹۶۸ تا المپیک ۲۰۲۰ به عنوان معیار دوپینگ در نظر گرفته شد. ۱۰ کشوری که به ترتیب بیشترین تعداد بازپس‌گیری مدال را داشته‌اند شامل؛ روسیه، اوکراین، بلاروس، آمریکا، قزاقستان، بلغارستان، ترکیه، مجارستان، چین و ازبکستان بود. بنابراین در لیست کشورهای موفق انتخاب شده، کشورهایی که معیار دوپینگ آنها بالا بود (روسیه، آمریکا و چین) در نظر گرفته شدند.

د) معیار داشتن چارچوب قانونی؛ در آخرین مرحله سعی شد با در نظر گرفتن لیست کشورهای موفق، پراکندگی جغرافیایی و معیار دوپینگ کشورهایی مورد بررسی قرار بگیرند که از نظر قانون کشوری دارای سازوکار مشخصی در جهت مقابله با دوپینگ هستند. در نهایت از قاره آسیا کشور چین؛ از قاره آمریکا کشور آمریکا و کانادا؛ از قاره اروپا کشورهای روسیه و آلمان و از قاره اقیانوسیه کشور استرالیا انتخاب شدند.

1. Statista 2022

۲. در این مطالعه معیار اصلی انتخاب کشورها جایگاه و رتبه آنها در ادوار مختلف المپیک است. یعنی در ابتدا کشورهای مطرح ورزشی انتخاب شده‌اند. سپس از لیست کشورهای دارای جایگاه برتر ورزشی، معیار دوپینگ نیز در نظر گرفته شده است. واضح است که بررسی کشورهایی که معیار دوپینگ آنها بالاست و جزء کشورهای دارای جایگاه برتر در ورزش هستند؛ اطلاعات ارزشمندی را در مورد جهت‌گیری سیاستی و قانونی آنها می‌دهد.

۷. بررسی نحوه مواجهه با دوپینگ در کشورهای منتخب

۷-۱. چین

جامع‌ترین قانون در چین پیرامون ورزش، قانون جمهوری خلق چین در خصوص فرهنگ بدنی و ورزش^۱ (۱۹۹۵) بوده که در سال ۲۰۰۹ مورد بازبینی واقع شده است. مطابق با این قانون که در ۹ فصل و ۵۶ ماده تنظیم شده، دولت ملزم به تضمین سلامت جسمانی و روان‌شناختی ورزش‌کاران شده است. همچنین طبق ماده (۳۴) این قانون، استفاده از داروها و روش‌های ممنوعه در فعالیت‌های ورزشی اکیداً ممنوع است و مؤسسات مسئول آزمایش‌های ممنوعه ملزم به بررسی دقیقی از داروها و روش‌های ممنوعه شده‌اند و در فصل هفتم این قانون، رسیدگی حقوقی افراد و سازمان‌های نقض‌کننده ماده (۳۴) به ارگان‌های دولتی مربوطه واگذار شده است.^۲

مقررات^۳ اولیه که نشان‌دهنده تلاش‌های جدی چین در راستای مبارزه با دوپینگ است، با عنوان مقررات مبارزه با دوپینگ^۴ در سال ۲۰۰۴ توسط شورای دولتی جمهوری خلق چین^۵ اعلام شد و اصلاحات مختلفی در سال‌های ۲۰۱۱، ۲۰۱۴ و ۲۰۱۸ به منظور افزایش اثربخشی آن بر روی این مقررات انجام شده است. این مقررات چارچوب مشخصی را برای پیشگیری، بررسی و مجازات تخلفات مرتبط با دوپینگ به منظور حفظ سلامت ورزش‌کاران و حفظ رقابت عادلانه را در چین فراهم می‌کند. سه سال بعد از اعلام مقررات مربوط به مبارزه با دوپینگ جمهوری خلق چین، آژانس ضد دوپینگ چین^۶ (چین آدا)^۷ به عنوان سازمان ملی مبارزه با دوپینگ در سال ۲۰۰۷ در این کشور تأسیس شد. مهم‌ترین مفاد این مقررات مطابق با آخرین اصلاحات (۲۰۱۸) به شرح زیر است [۷]:

۱. مقررات کلی

ادارات ورزشی محلی و منطقه‌ای، آژانس‌های ورزشی و واحدهای مختلف ورزشی ملزم به همکاری با آژانس ملی مبارزه با دوپینگ هستند و اقدامات آژانس توسط اداره کل ورزش کشوری^۸ نظارت می‌شود.

۲. مواد و روش‌های ممنوعه^۹

این مقررات همسو با استانداردهای بین‌المللی فهرستی از مواد و روش‌های ممنوعه را فراهم می‌کند. مواد ممنوعه شامل موادی مانند استروئیدها، محرک‌ها و سایر داروهای افزایش‌دهنده عملکرد است. فهرست مواد ممنوعه توسط بخش ورزشی شورای عالی دولت^{۱۰} و با همکاری اداره بهداشت عمومی و اداره کل گمرک تهیه می‌شود.

۳. مسئولیت‌ها و تعهدات^{۱۱}

ورزش‌کاران، پرسنل پشتیبان و سازمان‌های ورزشی ملزم به رعایت برخی تعهدات شده‌اند. در این مقررات ورزش‌کاران باید ضمن خودداری از مصرف مواد ممنوعه، همکاری لازم را در مراحل انجام آزمایش‌ها داشته باشند. مربیان و کارکنان پشتیبانی نیز ملزم به خودداری در تشویق

1. Law of the People's Republic of China on Physical Culture and Sports
2. http://www.npc.gov.cn/zgrdw/englishnpc/Law/2007-12/12/content_1383721.htm.
3. Regulation
4. Anti-Doping Regulations
5. State Council of the People's Republic of China
6. China Anti-Doping Agency
7. Chinada
8. The State General Administration of Sport
9. Prohibited Substances and Methods
10. The State Council
11. Responsibilities and Obligations

یا تسهیل دوپینگ شده‌اند. همچنین سازمان‌های ورزشی موظف به اجرای اقدامات ضد دوپینگ و آموزش ورزش کاران شده‌اند.

۴. انجام آزمایش‌ها و اجرای قانون^۱

انجام آزمایش‌های منظم و تصادفی توسط آژانس ضد دوپینگ چین از ورزش کاران الزامی است و هرگونه تخلف در این زمینه می‌تواند منجر به مجازات‌هایی از جمله جریمه، تعلیق و جرایم کیفری شود.

۵. جریمه‌ها

با ورزش کاران و مربیان متخلف به دو صورت برخورد می‌شود:

الف) مطابق با مقررات مبارزه با دوپینگ؛ برای ورزش کاران، مربیان و کادر پشتیبانی برحسب نوع تخلف جرایم متفاوتی در نظر گرفته شده است. طیف جرایم ممکن است با رد صلاحیت‌ها، جریمه نقدی و محرومیت از مسابقات همراه باشد.

در صورت نقض مقررات مبارزه با دوپینگ توسط ورزش کار، مسئول مستقیم و مربی مسئول نیز مجازات خواهند شد. در دوران تعلیق، ورزش کاران و کادر پشتیبان نه تنها از هرگونه فعالیت مربوط به مدیریت ورزشی و کمک به سایر ورزش کاران منع شده‌اند؛ بلکه هر نوع استفاده از اماکن و تأسیسات ورزشی متعلق به دولت برای آنها نیز ممنوع است. همچنین ورزش کاران و کادر پشتیبان که شرایط آنها وخیم گزارش شده پس از انقضای مدت محرومیت چهار ساله نیز به هیچ عنوان برای تیم ملی انتخاب نمی‌شوند.

ب) مطابق با اصلاحیه (XI) قانون کیفری جمهوری خلق چین^۲ (۲۰۲۱)؛ این اصلاحیه تصریح می‌کند که هر کس با اغوا، تحریک یا فریب باعث شود شخص ورزش کار در مسابقات داخلی یا بین‌المللی از مواد یا روش‌های ممنوعه استفاده کند؛ مجرم است و به حبس (حداکثر تا سه سال) و جریمه نقدی محکوم می‌شود. این قانون بیشتر شامل کادر پشتیبان از جمله پزشکان، فیزیوتراپیست‌ها، مربیان و سایر مقاماتی است که اغلب در عمل دوپینگ شریک هستند.^۳

۶. آموزش و پیشگیری^۴

تأکید مقررات در وهله اول بر آموزش و پیشگیری است. مؤسسات آموزش عالی و مدارس ورزشی ملزم به برگزاری دوره‌های آموزشی مبارزه با دوپینگ هستند. هدف اصلی برنامه‌های آموزشی، افزایش آگاهی در مورد خطرات دوپینگ است. در جدول زیر مهم‌ترین موارد مطرح شده در مقررات و قوانین مبارزه با دوپینگ جمهوری خلق چین ارائه شده است:

1. Testing and Enforcement

2. Amendment (XI) to the Criminal Law of the People's Republic of China

3. Ministry of Justice of the People's Republic of China, 2021 http://en.moj.gov.cn/2021-03/02/c_597472.htm.

4. Education and Prevention

جدول ۱. مهم‌ترین موارد طرح شده در قانون ضد دوپینگ چین

فراهم آوردن یک چارچوب قانونی متناسب با سیستم قانونی و بستر ملی کشور چین جهت مبارزه با دوپینگ در سال ۲۰۰۴
تأسیس آژانس ضد دوپینگ چین در سال ۲۰۰۷
ایجاد سازوکار همکاری ملی در راستای مبارزه با دوپینگ با محوریت آژانس ملی مبارزه با دوپینگ و نظارت بر اقدامات آژانس توسط اداره کل ورزش کشوری
ارائه نحوه تهیه لیست مواد و روش‌های ممنوعه همسو با استانداردهای جهانی
ارائه نحوه فرایند دادرسی
توجه به بسترهای سیاسی و فرهنگی کشور چین در مقابله با دوپینگ
بر اساس قانون جرم‌انگاری دوپینگ و تعیین مجازات کیفری حبس (حد اکثر سه سال) و جریمه‌های نقدی سنگین برای افراد و سازمان‌هایی که ورزش کاران را در زمینه دوپینگ تحریک، اغوا یا فریب دهند. خود ورزش کاران مشمول جرم نمی‌شوند و مطابق با مقررات مبارزه با دوپینگ چین (۲۰۰۴) و سایر مقررات جهانی استاندارد جریمه می‌شوند.

مأخذ: [۷].

۲-۷. آمریکا

اولین قانون مرتبط با دوپینگ در آمریکا قانون کنترل آنابولیک استروئید^۱ است که برای اولین بار در سال ۱۹۹۰ به تصویب رسید. در راستای اهداف این قانون در سال ۲۰۰۰، آژانس مبارزه با دوپینگ آمریکا (یواس‌آدا)^۲ با ماهیت غیرانتفاعی تأسیس شد. این سازمان مأمور اصلی سیاست‌ها و قوانین مبارزه با دوپینگ در آمریکاست که توسط هیئت‌مدیره اداره می‌شود. ترکیب اصلی هیئت‌مدیره شامل ۹ نفر است که پنج نفر از آنها خارج از بدنه کمیته ملی المپیک و پارالمپیک هستند و چهار نفر دیگر از اعضا بدنه ورزش هستند. از سال ۲۰۰۳ ترکیب هیئت‌مدیره به ۱۰ نفر افزایش یافت.^۳ قانون کنترل آنابولیک استروئید در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۱۴ اصلاح شد. مطابق با آخرین اصلاحات این قانون، استروئید آنابولیک به معنای هر دارو یا ماده هورمونی که از نظر شیمیایی و دارویی با تستوسترون مرتبط است تعریف شده و فهرست این مواد در قانون مشخص شده است. مطابق با اصلاحات سال ۲۰۱۴ با عنوان قانون کنترل پردازنده استروئید آنابولیک،^۴ فهرست مواد تحت نظارت گسترش پیدا کرد و مجازات‌هایی برای برچسب زدن نادرست استروئیدها در نظر گرفته شده است. مطابق با این قانون جریمه‌ای تا سقف ۵۰۰ هزار دلار آمریکا علیه کسانی که محصولات استروئید آنابولیکی خود را به صورت نادرست برچسب گذاری می‌کنند تعیین کرده است [۸]. طبق این قانون کمیسیون مجازات ایالات متحده^۵ ملزم شده تا دستورالعمل‌های مجازات فدرال را در رابطه با جرائم مربوط به توزیع و در اختیار داشتن غیرقانونی استروئیدهای آنابولیک بررسی کند و اصلاح چنین دستورالعمل‌هایی را برای افزایش جریمه‌ها در نظر بگیرد. مجازات‌ها شامل جریمه نقدی و حبس برای کسانی است که بدون نسخه معتبر این مواد را تولید، توزیع یا در اختیار دارند. همچنین در قانون شرایط معافیت استفاده حیوانی و انسانی از استروئید آنابولیک‌ها در نظر گرفته شده است. ارائه کمک‌های بلاعوض برای فعال کردن نهادهای خصوصی دولتی و غیرانتفاعی برای اجرای برنامه‌های آموزشی مبتنی بر علم در مدارس ابتدایی و متوسطه برای برجسته کردن اثرات مضر استروئیدهای آنابولیک و همچنین اولویت دادن به برنامه‌هایی که به ورزش کاران کمک می‌کنند تا از مصرف استروئید اجتناب کنند از جمله دیگر مفاد مهم این قانون است.

در پی رسوایی دوپینگ روسیه که در بازی‌های المپیک زمستانی ۲۰۱۴ آشکار شد؛ رئیس سابق آژانس ضد دوپینگ روسیه گریگوری

1. Anabolic Steroid Control Act
2. United States Anti-Doping Agency (USADA)
3. Usada, 2024
4. Designer Anabolic Steroid Control Act of 2014
5. United States Sentencing Commission

رودچنکوف، دست به افشاگری پیرامون شیوه‌های دوپینگ گسترده در روسیه زد. در سال‌های بعدی همین امر موجب شد در آمریکا قانون مبارزه با دوپینگ رودچنکوف^۱ (رادا) در دسامبر ۲۰۲۰ تصویب شود. این قانون بر افزایش مسئولیت‌پذیری و اجرای قانون در برابر نقض دوپینگ تمرکز دارد که مفاد مهم آن [۹] عبارتند از:

۱. دامنه کاربرد: این قانون برای رویدادهای داخلی و بین‌المللی که ورزشکاران و سازمان‌های ورزشی آمریکایی در آن شرکت می‌کنند اعمال می‌شود و هدف آن رسیدگی به شیوه‌های دوپینگ است که رقابت عادلانه را تضعیف می‌کند.

مأمور اصلی اجرای سیاست‌های مبارزه با دوپینگ، آژانس مبارزه با دوپینگ آمریکاست و به موجب قانون وزارت دادگستری،^۲ وزارت امنیت داخلی،^۳ و سازمان غذا و دارو^۴ ملزم به همکاری با این سازمان شده‌اند.

۲. مجازات‌های کیفری:^۵ این قانون مجازات‌های کیفری را برای افراد (به‌غیر از ورزشکاران) و سازمان‌هایی که موجب ارتکاب یا تسهیل تخلفات مربوط به دوپینگ می‌شوند را تعیین می‌کند. مجازات‌ها شامل حبس تا ۱۰ سال یا جزای نقدی ۲۵۰ هزار دلاری برای اشخاص و جزای نقدی یک میلیون دلاری برای سازمان‌ها و یا ترکیبی از هر دو نوع مجازات است. همچنین اموالی که در نقض قوانین دوپینگ مورد استفاده قرار گرفته‌اند به نفع دولت مصادره می‌شود.

۳. حفاظت از سوت‌زن‌ها (افشاگران): این قانون از افشاگرانی که تخلفات دوپینگ را گزارش می‌کنند، محافظت کرده و افراد را تشویق می‌کند تا بدون ترس از تلافی، اطلاعات خود را ارائه دهند.^۶

۴. حوزه قضایی: به مقامات قضایی ایالات متحده صلاحیت رسیدگی و پیگیری تخلفات مرتبط با دوپینگ (در صورتی که به ورزشکاران آمریکایی مربوط باشد) در مسابقات بین‌المللی را که خارج از ایالت متحده باشد، می‌دهد.

۵. همکاری با نهادهای بین‌المللی: شرایط همکاری بین مقامات ایالات متحده و سازمان‌های بین‌المللی ضد دوپینگ را برای افزایش تلاش‌های جهانی علیه دوپینگ تسهیل می‌کند.

به‌طور خلاصه، تمرکز قانون کنترل استروئید آنابولیک بر ممنوعیت استفاده، توزیع و خرید و فروش غیرقانونی استروئیدهای آنابولیک است؛ در حالی که قانون مبارزه با دوپینگ رودچنکوف یک قانون جامع ضد دوپینگ بوده که به طیف گسترده‌تری از مواد و شیوه‌های غیرمجاز ارتقا دهنده عملکرد می‌پردازد و مجازات‌های کیفری برای متخلفین و حمایت‌هایی را برای سوت‌زن‌ها (افشاگران) در این کشور ایجاد می‌کند. آنچه که در قوانین آمریکا پیرامون مبارزه با دوپینگ برجسته می‌باشد در جدول زیر ارائه شده است:

1. Rodchenkov Anti-Doping Act

2. Department of Justice

3. The Department of Homeland Security

4. Food and Drug Administration

5. Criminal Penalty

6. Global Sport Advocates Web: <https://www.globalsportsadvocates.com/library/rodchenkov-anti-doping-act-guide.cfm>.

جدول ۲. مهم‌ترین موارد طرح شده در قوانین ضد دوپینگ آمریکا

تصویب قانون کنترل آنابولیک استروئید در سال ۱۹۹۰
ممنوعیت قانونی خرید، فروش و توزیع استروئید آنابولیک‌ها
مجازات کیفری شامل جریمه نقدی و حبس برای خرید، فروش و توزیع استروئید آنابولیک‌ها
تأسیس آژانس مبارزه با دوپینگ آمریکا در سال ۲۰۰۰
مستقل بودن سازمان ملی مبارزه با دوپینگ آمریکا و اداره شدن آن به صورت هیئت مدیره‌ای
ایجاد سازوکار همکاری ملی در راستای مبارزه با دوپینگ با محوریت آژانس ملی مبارزه با دوپینگ آمریکا
اولویت دادن به اجرای برنامه‌های آموزشی مبتنی بر علم در مدارس ابتدایی و متوسطه
اولویت دادن به اجرای برنامه‌های آموزشی برای ورزشکاران
تصویب قانون مبارزه با دوپینگ رودچنکوف در سال ۲۰۲۰
توجه به سایر شیوه‌های دوپینگ و ارائه مجازات کیفری شامل جریمه‌های سنگین نقدی و حبس برای افراد و سازمان‌های دست‌اندرکار دوپینگ (به غیر از ورزشکاران)

مآخذ: [۸]، [۹].

۳-۷. کانادا

در کانادا قانون خاصی که متمرکز بر دوپینگ باشد وجود ندارد، اما برخی اقدامات مرتبط با دوپینگ می‌تواند تحت قوانین موجود کانادا مانند قانون کیفری کانادا^۱ (۱۹۸۵) و یا قانون کنترل داروها و مواد^۲ (۱۹۹۶) تحت پیگرد قرار گیرد. به‌عنوان مثال، قانون کنترل داروها و مواد (۱۹۹۶) در اختیار داشتن، تولید و توزیع مواد کنترل شده در کانادا را ممنوع کرده است. برخی از داروهای افزایش دهنده عملکرد ورزشی ممکن است تحت این قانون به‌عنوان مواد کنترل شده طبقه‌بندی شوند و استفاده یا توزیع غیرمجاز آنها غیرقانونی باشد. بنابراین در اختیار داشتن یا قاچاق داروهای افزایش دهنده عملکرد ورزشی می‌تواند از نظر قانونی مصداق قاچاق مواد کنترل شده باشد.

در سال ۱۹۹۱ وزارت امور جوانان، تناسب اندام و ورزش آماتور^۳ ایجاد یک سازمان مستقل ضد دوپینگ را در دستور کار قرار داد و سیاست جدید کانادا در مورد محرومیت‌های مربوط به دوپینگ در ورزش را اعلام کرد و در سال ۱۹۹۲ سازمان ضد دوپینگ کانادا^۴ به‌طور رسمی تأسیس شد. در سال ۱۹۹۵ مرکز اخلاق در ورزش کانادا^۵ با مأموریتی گسترده‌تر شروع به کار کرد. این سازمان به‌صورت مستقل و با ماهیت غیرانتفاعی و به‌صورت هیئت مدیره‌ای اداره می‌شود. هیئت مدیره متشکل از افراد برجسته در ورزش کانادا در زمینه‌هایی مانند پزشکی، دانشگاهی، تجارت، قانون، اخلاق و حکمرانی هستند. مأموریت این سازمان همکاری مشترک با نهادهای ملی برای رسیدگی به رفتارهای غیراخلاقی و ترویج رویکرد مبتنی بر ارزش در ورزش عنوان شده است.

سیاست کانادایی علیه دوپینگ در ورزش - ۲۰۱۱،^۷ از جمله سیاست‌های مهم ضد دوپینگ کانادا است که به‌واسطه آن دولت‌های استانی و منطقه‌ای متعهد شده‌اند که با دولت فدرال در اجرای آن همکاری کنند. این سیاست استراتژی‌ها و برنامه‌های ملی ضد دوپینگ را ارتقا می‌دهد و با تعهد اساسی برای محافظت از ارزش‌های ورزش و محافظت از سلامت افراد در برابر عمل غیراخلاقی دوپینگ هدایت می‌شود [۱۰].

1. Criminal Code of Canada
2. Controlled Drugs and Substances Act
3. The Minister of State for Youth, Fitness and Amateur Sport
4. Canadian Anti-Doping Organization
5. Canadian Centre for Ethics in Sport, 2024
6. Canadian Centre for Ethics in Sport (CCES)
7. The Canadian Policy Against Doping in Sport-2011

برنامه ضد دوپینگ کانادا^۱ مهم‌ترین و جامع‌ترین برنامه کانادا در راستای مبارزه با دوپینگ و تقویت اخلاق در ورزش است. این برنامه به منظور پیشگیری، ممانعت و شناسایی دوپینگ طراحی شده و به دنبال تقویت صداقت و شرافت در ورزش است. مرکز اخلاق در ورزش کانادا، برنامه ضد دوپینگ را اجرا و مدیریت می‌کند. مهم‌ترین اجزای این برنامه [۱۱] به شرح زیر است:

- ۱. صلاحیت قضایی؛** ^۲ارائه سند ارزش پیشنهادی^۳ برنامه، که تضمین‌کننده یک برنامه معنی‌دار و مؤثر ضد دوپینگ در کانادا است. مفاد برنامه در صلاحیت قضایی مطابق با دستورالعمل و استانداردهای جهانی است. مطابق با این برنامه حمایت و منابع لازم برای پیاده‌سازی مفاد برنامه به سازمان‌های مرتبط ارائه شده است.
- ۲. خدمات مربوط به ورزش کاران؛** ^۴ارائه اطلاعات لازم نسبت به قوانین ملی و بین‌المللی ضد دوپینگ و ارائه اطلاعات دارویی و کمک به معافیت پزشکی ورزش کاران با شرایط پزشکی.
- ۳. آموزش؛** ^۵ارائه آموزش برخط به ورزش کاران و کارکنان پشتیبانی ورزش کاران در مورد برنامه، تولید محتوای برخط، حضوری و چاپی برای ترویج ورزش پاک برای همه سنین و در تمام مراحل رشدی ورزش کاران، آموزش رویکرد ورزشی که بر توسعه مهارت‌های مبتنی بر ارزش‌ها تمرکز دارد.
- ۴. نحوه انجام آزمایش‌ها؛** ^۶تأکید بر اجرای طرح توزیع آزمایش‌ها^۷ براساس ارزیابی جامع خطرپذیری دوپینگ در هر ورزش، تأکید بر تعداد مؤثر آزمایش ادرار و خون، در زمان رقابت و در خارج از زمان مسابقه.
- ۵. جمع‌آوری نمونه؛** ^۸ارائه روش‌های دقیق جمع‌آوری نمونه مطابق با سیستم کیفیت مرکز اخلاق در ورزش کانادا توسط افسران تأیید شده کنترل دوپینگ و افسران جمع‌آوری خون در سراسر کشور و ارائه الزامات بهداشتی و ایمنی.
- ۶. مدیریت نتایج؛** ^۹تأکید بر حفظ حقوق کارکنان حامی ورزش کاران و خود ورزش کاران، نحوه اعلام عمومی تصمیمات مربوط به نقض قوانین ضد دوپینگ و محرومیت‌ها و پایش افراد محروم شده.
- ۷. اطلاعات محرمانه و تحقیقات؛** ^{۱۰}ارائه دستورالعمل مربوط به نحوه جمع‌آوری اطلاعات مربوط به ضد دوپینگ و تجزیه و تحلیل انتقادی محتوا و اعتبار آن، نحوه همکاری با سایر سازمان‌ها به منظور به اشتراک گذاشتن اطلاعات مربوط به موضوعات ضد دوپینگ. در جدول زیر راهکارهای عملیاتی که در سیاست ضد دوپینگ ورزش کانادا مشهود می‌باشد ارائه شده است:

1. Canadian Anti-Doping Program
2. Jurisdiction
3. Value Proposition
4. Athlete Services
5. Education
6. Testing
7. Test Distribution Plan
8. Sample Collection
9. Results Management
10. Intelligence and Investigations

جدول ۳. مهم‌ترین موارد طرح شده در سیاست‌های ضد دوپینگ کانادا

تأسیس سازمان مبارزه با دوپینگ کانادا در سال ۱۹۹۲
گسترده شدن فعالیت‌های مبارزه با دوپینگ با تأسیس مرکز اخلاق در ورزش کانادا در سال ۱۹۹۵
مستقل بودن سازمان مبارزه با دوپینگ کانادا و اداره شدن آن به صورت هیئت مدیره‌ای
وجود یک برنامه جامع ملی در راستای مقابله با دوپینگ و تقویت ارزش‌های ورزش
هماهنگی ملی بین دولت فدرال و دولت‌های محلی و منطقه‌ای
حمایت از برنامه‌های آموزشی
حمایت مالی از برنامه ملی ضد دوپینگ توسط دولت

مآخذ: [۱۰]، [۱۱].

۴-۷. روسیه

روسیه یکی از مطرح‌ترین کشورهای ورزشی جهان بوده که همواره در المپیک‌ها دارای جایگاه برتر است. در حال حاضر به دلیل رسوایی‌های اخیر یکی از بدنام‌ترین کشورهای جهان در مبارزه با دوپینگ است. افشاگری‌های گریگوری رودچنکوف، رئیس سابق آژانس ضد دوپینگ روسیه در بین سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۵ و تحقیقات واد، پرده از رسوایی بزرگ روسیه در دوپینگ نظام مند برداشت و در سال ۲۰۱۹ با حکم وادا این کشور به مدت چهار سال از هرگونه شرکت در مسابقات بین‌المللی منع شد. بنابراین بررسی سیاست ضد دوپینگ کشور روسیه قابل توجه است. در روسیه آژانس ملی مبارزه با دوپینگ^۱ (روسادا)^۲ در سال ۲۰۰۸ تأسیس شد و در سال ۲۰۱۵، آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ (وادا)، روسادا را به دلیل اتهامات مربوط به دوپینگ تحت حمایت دولت به حالت تعلیق درآورد. در سال ۲۰۱۸ وادا تصمیم گرفت روسادا را به صورت مشروط از حالت تعلیق خارج کند.^۳ اما به رغم تلاش‌ها برای اصلاح، انطباق روسادا و مقررات پذیرش با استانداردهای بین‌المللی همواره مورد بحث بوده است؛ به طوری که طبق اعلام وادا در سال ۲۰۲۳ روسیه یکی از سه کشوری بوده که نتوانسته شروط وادا را عملیاتی کند و همچنان تحت بررسی‌ها و تحریم‌های مداوم است.^۴

سازمان مبارزه با دوپینگ روسیه همچنان در حال پیاده‌سازی برنامه‌ها و سیاست‌های خود است. روسادا در سال ۲۰۲۳ موفق به کسب گواهی‌نامه کیفیت استاندارد، گواهی‌نامه کیفیت فدرال و گواهی‌نامه استاندارد حسابرسی شد که نشان‌دهنده سیستم مدیریت کیفیت^۵ در روسادا است. این سازمان به صورت مستقل اداره می‌شود و دارای یک هیئت نظارت^۶ و یک مجمع از اعضای آژانس است. وزارت ورزش روسیه^۷ در سال ۲۰۲۱ آیین‌نامه^۸ جامعی با عنوان «مقررات ضد دوپینگ روسیه»^۹ [۱۲] که مفاد آن بر اساس «قانون فدرال در مورد فرهنگ بدنی و ورزش در فدراسیون روسیه، ۲۰۰۷»^{۱۰} و آخرین استانداردهای وادا تنظیم کرده است.

در «قانون فدرال در مورد فرهنگ بدنی و ورزش در فدراسیون روسیه، ۲۰۰۷» برخی جرائم مرتبط با دوپینگ در اصلاحیه‌های بعدی (۲۰۱۶)

1. Russia's National Anti-Doping Agency

2. Rusada

3. Wada, 2018

4. Wada, 2023

5. Quality Management System

6. Supervisory Board

7. Ministry of Sport of the Russian Federation

8. Order

9. Russian Anti-Doping Rules

10. Federal Law No. 329-FZ dated 4th December 2007 "On the Physical Culture and Sport in the Russian Federation"

و (۲۰۲۱) پوشش داده شده است [۱۳]. به‌طور مثال براساس ماده (۱، ۲۳۰) هرگونه ترغیب یا تحریک ورزش کار به استفاده از مواد و یاروش‌های ممنوعه به‌منظور افزایش عملکرد ورزشی جرم است و فرد محکوم با مجازات‌هایی از جمله؛ مجازات نقدی متناسب با دستمزد فرد، مجازات نقدی تا سیصد هزار روبل، محرومیت از حق تصدی مشاغل خاص حداکثر تا ۶ ماه، انجام فعالیت‌های خاص برای مدت حداکثر سه سال و برخی جرائم دیگر مواجه است. در بندهای بعدی در صورتی که ترغیب ورزش کار به مصرف مواد نیروزا سبب مرگ او شود یا در صورتی که ورزش کاران در مصرف مواد نیروزا تهدید شده باشند؛ مجازات‌های سنگین تری اعمال می‌شود. همچنین براساس ماده (۲، ۲۳۰) استفاده از مواد و یاروش‌های ممنوعه به‌منظور افزایش عملکرد ورزش کاران جرم است و فرد محکوم با مجازات‌هایی از جمله؛ مجازات نقدی متناسب با دستمزد فرد، جریمه مالی تا سقف یک میلیون روبل، یا جریمه منع به‌کارگیری در برخی مشاغل حداکثر تا دو سال، یا انجام فعالیت‌های خاص به مدت حداکثر چهار سال، یا حبس به مدت حداکثر یک سال و برخی موارد دیگر مواجه است. در بند دوم این ماده در صورتی که تجویز مواد نیروزا موجب قتل غیر عمد یا خسارات سنگین به ورزش کار شود؛ مجازات‌های سنگین تری اعمال می‌شود [۱۴].

«مقررات ضد دوپینگ روسیه» از اول ژانویه ۲۰۲۱ لازم‌الاجرا شده است و سازمان مبارزه با دوپینگ روسیه براساس آن عمل می‌کند. براساس این آیین‌نامه روسادا موظف شده برنامه‌های اطلاعاتی و آموزشی را برای پیشگیری و مبارزه با دوپینگ در ورزش برنامه‌ریزی، اجرا و ترویج کند. مهم‌ترین مفاد این آیین‌نامه به شرح زیر است:

۱. مقررات کلی، ۲. نقش‌ها و مسئولیت‌های ورزش کاران و سایر افراد، ۳. نقش‌ها و مسئولیت‌های فدراسیون‌های ورزشی روسیه، ۴. تعریف دوپینگ و مقررات نقض آن، ۵. اثبات دوپینگ، ۶. لیست ممنوعه، ۷. نحوه انجام آزمایش‌ها و تحقیق و تفحص، ۸. آنالیز نمونه، ۹. تصمیمات مدیریتی نتایج (مربوط به روش‌ها و فرایندها)، ۱۰. فرایند تنبیه و مجازات، ۱۱. مجازات و جریمه، ۱۲. مدیریت نتایج (مربوط به فرایند دادرسی)، ۱۳. آموزش.

در این آیین‌نامه مبنای حقوقی مقررات، دامنه یا محدوده مقررات، مسئولیت‌های ورزش کار، سایر افراد و فدراسیون‌های ورزشی به‌طور صریح و واضح بیان شده است. همچنین در این مقررات، جزئیات مربوط به مجازات‌ها، نحوه رسیدگی به نقض قوانین دوپینگ، نحوه فرایند دادرسی‌ها، بررسی‌های اولیه، نحوه ابلاغ و نحوه تعلیق موقت به تفکیک آورده شده است. به‌طور مثال، در بند «۷» از ماده (۱۰) (فرایند تنبیه و مجازات) این مقررات بیان شده است؛ لذا اگر روسادا در حین بررسی نقض قوانین ضد دوپینگ، از نقض قوانین توسط کادر پشتیبانی ورزش کاران مطلع شود، براساس مقررات باید این نقض قوانین را به مقام اجرایی فدرال برای فرهنگ بدنی و ورزش^۱ و مقام اجرایی فدرال که جرائم و امور اداری را بررسی می‌کند، اطلاع دهد و پرونده‌ها به مراجع قضایی ارجاع داده می‌شوند.

همچنین در اعمال مجازات‌ها ابعاد مختلفی در مقررات در نظر گرفته شده است. به‌طور مثال، در برخی بندها به بازپس‌گیری جوایز پس از محرز شدن نقض قوانین دوپینگ و اختصاص آن به دیگر ورزش کاران به‌طور صریح اشاره شده و یا در برخی بندهای دیگر علاوه بر اعلام عدم صلاحیت ورزش کاران ممکن است جریمه مالی نیز برای آنها در نظر گرفته شود. مجازات‌های مالی براساس اصل تناسب تعیین می‌شود، اما جریمه مالی جایگزین هیچ‌یک از جرائم عدم صلاحیت یا تعلیق ورزشی نمی‌شود. در این آیین‌نامه برای ورزش‌های انفرادی و تیمی مقررات مجزایی اعمال شده به‌طور مثال در بند «۲» ماده (۱۳) (مربوط به پیامد نقض مقررات دوپینگ برای تیم‌ها) در این آیین‌نامه بیان شده است. بر این اساس، اگر بیش از دو نفر از اعضای یک تیم در یک ورزش تیمی در طول یک رویداد قانون ضد دوپینگ را نقض کنند، هیئت حاکمه رویداد علاوه بر تنبیه فردی باید تنبیه مناسبی را (مانند، کم کردن امتیاز تیم، محرومیت از یک مسابقه یا رویداد یا سایر مجازات‌ها) برای تیم اعمال کند. در جدول زیر راهکارهای عملیاتی که در آخرین اصلاحات قانونی و سیاستی مبارزه با دوپینگ روسیه مشهود می‌باشد ارائه شده است:

جدول ۴. مهم‌ترین موارد طرح شده در آخرین اصلاحات قانونی و سیاستی مبارزه با دوپینگ روسیه

جرم‌انگاری دوپینگ برای کادر پشتیبان (۲۰۲۱) (اصلاح به قانون فدرال در مورد فرهنگ بدنی و ورزش در فدراسیون روسیه، ۲۰۰۷)
تقویت شفافیت و استقلال سازمان ملی مبارزه با دوپینگ روسیه و اداره شدن به صورت هیئت مدیره‌ای
تدوین مقررات جامع مبارزه با دوپینگ در ورزش در سطح ملی در سال ۲۰۲۱
تقویت همکاری ملی در زمینه مبارزه با دوپینگ
تأکید بر آموزش ورزش کاران

مآخذ: [۱۲]، [۱۳].

۵-۷. آلمان

در سال ۲۰۱۵، مجلس فدرال آلمان^۱ قانون ضد دوپینگ^۲ را تصویب کرد و در همان سال لازم‌الاجرا شد. این قانون در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ اصلاح گردید. اهداف این قانون مبارزه با دوپینگ در ورزش، حفظ سلامت ورزش کاران، تضمین عدالت و فرصت‌های برابر در مسابقات ورزشی و حفظ صداقت و شرافت در ورزش عنوان شده که در ۱۲ بخش تنظیم گردیده [۱۵] و مهم‌ترین مفاد آن به شرح زیر است:

۱. استفاده از مواد نپرواز؛ هر گونه ساخت، حمل و نقل، نگهداری، فروش، توزیع، یا تجویز غیر قانونی مواد نپرواز مطابق لیست‌های اعلام شده و استانداردهای بین‌المللی در ورزش ممنوع است.

۲. خود دوپینگی؛^۳ استفاده از هر گونه شیوه‌های دوپینگ و استفاده از مواد نپرواز (مطابق لیست اشاره شده در قانون) بدون تجویز پزشک و با قصد کسب مزیت در رقابت در ورزش‌های سازماندهی شده (مطابق تعریف ارائه شده در قانون) ممنوع است.

۳. مقررات مربوط به احکام جزایی؛ مطابق بندهای اعلام شده در بخش ۴ این قانون افراد یا ورزش کارانی که مجرم شناخته شوند بر اساس نوع جرم به یکی از مجازات‌های جریمه نقدی و حبس تا ۱ سال، جریمه نقدی یا حبس تا ۲ سال، جریمه نقدی و حبس تا ۳ سال، حبس ۱ تا ۱۰ سال، حبس ۳ ماه تا ۵ سال محکوم می‌شوند.

۴. اشتراک‌گذاری اطلاعات و حفاظت از داده‌ها؛ در برخی از بخش‌های این قانون الزامات مربوط به اشتراک‌گذاری اطلاعات بین سازمان‌های ورزشی و مقامات دولتی تشریح شده و در عین حال بر حفاظت از داده‌های شخصی و سلامتی تأکید شده است.

این قانون نشان‌دهنده تلاش‌های آلمان برای مبارزه با دوپینگ در ورزش است. در آلمان آژانس ملی مبارزه با دوپینگ آلمان^۴ (نادا) مأمور اصلی مقابله با دوپینگ و حفظ منش و اخلاقیات در ورزش است و ترویج‌دهنده یک محیط رقابتی عادلانه و سالم در ورزش آلمان است. این سازمان در سال ۲۰۰۲ تأسیس شد و به صورت مستقل اداره می‌شود و شامل یک هیئت نظارت^۵ (۹ نفره) و یک هیئت اجرایی^۶ (۳ نفره) است. هیئت نظارت نادا آلمان متشکل از نمایندگان بلند پایه در امور سیاست، ورزش و جامعه است. هیئت نظارت نادا آلمان مطابق با اساسنامه و مقررات در سال حداکثر سه جلسه برگزار می‌کند. اعضای هیئت اجرایی نیز بر اساس صلاحیت تخصصی توسط اعضای هیئت نظارت منصوب می‌شوند. فعالیت‌های کلیدی نادا آلمان شامل موارد زیر است:

۱. مقررات و اجرا؛ این سازمان بر اجرای قوانین و مقررات مقابله با دوپینگ در آلمان نظارت می‌کند و در راستای انطباق قوانین و مقررات با استانداردهای ملی و بین‌المللی اقدام می‌نماید.

1. Bundesrat
2. Anti-Doping Act – AntiDopG
3. Self-Doping
4. The Nationale Anti Doping Agentur (NADA)
5. Supervisory Board
6. Executive Board

۲. آموزش و پیشگیری: یکی از مهم‌ترین کارکردهای سازمان ملی مبارزه با دوپینگ آلمان، اجرا و پیاده‌سازی برنامه‌های آموزشی به‌منظور افزایش آگاهی در مورد خطرات دوپینگ و ترویج شیوه‌های ورزشی مبتنی بر ارزش‌هایی همچون صداقت، راستی و درستی است.

۳. آزمایش و نظارت: نادا مسئول کنترل دوپینگ، از جمله جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل نمونه از ورزش کاران است. همچنین تحقیق و توسعه و راه‌اندازی سیستم گزارش‌دهی و افشاگری در مورد دوپینگ از جمله دیگر فعالیت‌های مهم این سازمان است. در جدول زیر مهم‌ترین موارد طرح شده در قوانین و سیاست مبارزه با دوپینگ آلمان ارائه شده است:

جدول ۵. مهم‌ترین موارد طرح شده در سیاست و قانون ضد دوپینگ آلمان

تأسیس سازمان مستقل مبارزه با دوپینگ در سال ۲۰۰۲
اداره شدن نادا آلمان به صورت هیئت‌مدیره‌ای
تصویب قانون ضد دوپینگ آلمان در سال ۲۰۱۵
جرم‌انگاری هرگونه اقدام در راستای دوپینگ ورزشی برای کادر پشتیبان ورزش کاران
جرم‌انگاری خوددوپینگی ورزش کاران
تأکید بر برنامه‌های آموزشی و پیشگیرانه

مأخذ: [۱۵].

۶-۷. استرالیا

سال ۲۰۰۶ در استرالیا مصوبه قانون مبارزه با دوپینگ ورزش استرالیا^۱ (قانون آسادا)^۲ توسط مجلس نمایندگان تصویب شد. هدف از این قانون حفظ منش و اخلاقیات در ورزش و ورزش‌کاری از دوپینگ در استرالیا عنوان شده است. این قانون سبب تأسیس سازمان آسادا در استرالیا گردید و به آسادا اختیارات قانونی پیرامون ارتقاء هماهنگی و اجرای سیاست‌های ضد دوپینگ در استرالیا را می‌داد. اهداف اصلی سازمان آسادا شامل ۱. حفظ منش و اخلاقیات در ورزش استرالیا، ۲. ارتقای فرهنگ‌کاری از دوپینگ در ورزش استرالیا و ۳. آموزش ورزش کاران و کادر پشتیبانی در مورد خطرات و عواقب دوپینگ بود.

این قانون شامل بندهایی در مورد قوانین ضد دوپینگ (در راستای قوانین واد)، انجام آزمایش‌ها و نظارت، مجازات‌های نقض دوپینگ، آموزش و آگاهی و فرایند تجدیدنظر بود. از آنجا که تمرکز آسادا بر انجام اقدامات ضد دوپینگ بود در سال ۲۰۲۰ سازمان منش و اخلاقیات ورزشی^۳ براساس قانون منش و اخلاقیات ورزشی استرالیا (۲۰۲۰)^۴ و مقررات منش و اخلاقیات ورزشی استرالیا (۲۰۲۰)^۵ جایگزین آسادا شد و مأموریت خود را در حیطه وسیع‌تری از جمله اقدامات ضد دوپینگ، محافظت از کودکان، مقابله با تبانی و مبارزه با اشکال مختلف فساد ورزشی ادامه داد. این سازمان یک نهاد مشترک‌المنافع غیرشرکتی^۶ تحت قانون حاکمیت عمومی، عملکرد و پاسخ‌گویی^۷ (۲۰۱۳) است و مدیرعامل آن نیز توسط وزیر انتخاب می‌شود. مطابق قانون اختیارات گسترده‌ای به مدیرعامل این سازمان داده شده و عدم همکاری با مدیرعامل شامل

1. The Australian Sports Anti-Doping Authority Act 2006
2. Asada Act
3. Sport Integrity Australia
4. Sport Integrity Australia Act 2020
5. Sport Integrity Australia Regulations
6. Non-Corporate
7. the Public Governance, Performance and Accountability Act 2013

مجازات مدنی^۱ بوده و با جریمه نقدی همراه است. همچنین طبق مقررات هرگونه قاچاق، همکاری، مدیریت و نگهداری از مواد و روش‌های ممنوعه توسط ورزش کاران و کادر پشتیبان (به‌غیر از موارد معافیت درمانی) در فصل مسابقه و خارج از فصل مسابقه نقض قوانین مبارزه با دوپینگ محسوب می‌شود. مهم‌ترین مأموریت‌های سازمان منش و اخلاقیات ورزشی استرالیا عبارتند از:

الف) اقدامات ضد دوپینگ؛ سازمان موظف است برنامه ضد دوپینگ استرالیا را مدیریت کند که شامل آموزش، آزمایش و اجرای قوانین مبارزه با دوپینگ مطابق با استانداردهای آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ (وادا) است. این اقدامات شامل انجام آزمایش داروها، مدیریت نتایج و ارائه حمایت از ورزش کاران در مورد مقررات دوپینگ است.

ب) اجرای برنامه‌های منش و اخلاقیات در ورزش؛ سازمان موظف است برنامه‌هایی را برای ارتقای منش و اخلاقیات در ورزش، از جمله طرح‌هایی با هدف جلوگیری از تبانی، فساد، و سایر رفتارهای غیر اخلاقی در مسابقات ورزشی، توسعه و اجرا کند.

ج) محافظت؛ سازمان موظف است به منظور تضمین مشارکت ایمن در ورزش به‌ویژه برای محافظت از کودکان و افراد آسیب‌پذیر در محیط‌های ورزشی دستورالعمل‌ها و منابع لازم را برای سازمان‌های ورزشی توسعه دهد.

د) آموزش و منابع؛ سازمان موظف است از طریق کارگاه‌های آموزشی، دوره‌های برخط و مطالب اطلاعاتی درباره اهمیت بازی جوانمردانه و رفتار اخلاقی در ورزش شرایط آموزشی لازم را برای ورزش کاران، مربیان، مسئولان و سازمان‌های ورزشی فراهم کند تا فرهنگ درست کاری و صداقت را در ورزش تقویت کند.

ه) همکاری؛ سازمان موظف است با سایر ذی‌نفعان ورزش ملی و بین‌المللی در جهت ارتقای صداقت و شرافت ورزشی همکاری کند (اصلاحیه مقررات ضد دوپینگ ورزش استرالیا، ۲۰۲۰).

جدول ۶. مهم‌ترین موارد طرح شده در سیاست و مقررات ضد دوپینگ استرالیا

تصویب قانون مبارزه با دوپینگ ورزش استرالیا در سال ۲۰۰۶
این قانون منجر به تأسیس سازمان ضد دوپینگ استرالیا (آسادا) شد. در قانون وظایف و اختیارات قانونی مدیرعامل آسادا تشریح شده است.
تصویب قانون منش و اخلاقیات ورزشی استرالیا و تأسیس سازمان منش و اخلاقیات ورزشی در سال ۲۰۲۰ به جای آسادا با هدف گسترش مأموریت
تصویب مقررات منش و اخلاقیات ورزشی استرالیا (۲۰۲۰) که در چارچوب تعیین شده توسط وادا عمل می‌کند.
در این مقررات طرح ملی ضد دوپینگ (ناد) تشریح شده است (اختیارات قانونی در مورد مقررات، انجام آزمایش‌ها و تحقیق و تفحص ارائه شده است).
مقررات به سازمان منش و اخلاقیات ورزشی در جهت بازرسی و تحقیقات در ارتباط با دوپینگ اختیارات قانونی داده است (طبق
قانون ورزش کاران و پرسنل حمایتی ورزش کاران ملزم به شرکت در جلسات تحقیقی هستند و در صورت امتناع جریمه می‌شوند).
نحوه دادرسی، پیاده‌سازی استانداردها و نحوه اعمال قوانین ضد دوپینگ بر عهده سازمان منش و اخلاقیات ورزشی است.
سازمان منش و اخلاقیات ورزشی ملزم به اجرای برنامه‌های آموزشی متناسب با نیاز و فرهنگ استرالیا برای ورزش کاران و سازمان‌های ورزشی شده است.

مأخذ: [۱۶].

۸. جمع‌بندی و پیشنهادها

نتایج حاصل از تطبیق سیاست‌گذاری و قانونگذاری در زمینه مبارزه با دوپینگ در کشورهای منتخب نشان می‌دهد؛ همه کشورها دارای سازمانی مستقل با سازوکار مشخص و قانونی هستند که مأموریت اصلی آن مبارزه با دوپینگ و نهادینه کردن اصول و ارزش‌های ورزشی است. در اغلب کشورها مانند آمریکا، کانادا، روسیه و آلمان سازمان مربوطه با ماهیت غیرانتفاعی و به صورت هیئت‌مدیره‌ای و با استقلال بالا اداره می‌شود. در استرالیا و چین نیز مدیرعامل یا رئیس سازمان زیر نظر مستقیم وزارت و با اختیار بالا اداره می‌شود. بنابراین استقلال سازمان و نظارت بیرونی مستقل از وجوه مشخص در نحوه اداره سازمان‌های مبارزه با دوپینگ در کشورهای منتخب است. نکته قابل توجه این است که کشورهای آمریکا، روسیه و چین از نظر جایگاه به ترتیب دارای رتبه ۱، ۲ و ۵ در تمام المپیک‌های تابستانی و زمستانی از سال ۱۸۹۶ تا سال ۲۰۲۰ هستند، اما این کشورها از نظر بازپس‌گیری مدال در طول المپیک‌ها از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۲۰ نیز جزء ۹ کشور اول هستند. این مورد نشان‌دهنده دو جنبه اساسی در ارتباط با دوپینگ است.

یکی اینکه تأسیس سازمان مستقل مبارزه با دوپینگ و تمرکز بر شناسایی و انجام آزمایش‌های دوپینگ و افزایش آگاهی از مواد و مجازات‌های دوپینگ به تنهایی نمی‌تواند تضمین‌کننده این باشد که به همه اهداف مبارزه با دوپینگ دست یافت. بنابراین به غیر از داشتن ساختار، اقدامات تقنینی و پرداختن به جنبه‌های فرهنگی و آموزشی ضروری است. به طوری که در هر سه کشور آمریکا، چین و روسیه ملاحظه می‌شود طی سال‌های متمادی قوانین اولیه به‌روزرسانی و اصلاح شده است. به عنوان مثال، در آمریکا قانون کنترل استروئید آنابولیک در سال ۱۹۹۰ تصویب شده و دو بار در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۱۴ اصلاح می‌شود و در سال ۲۰۲۰ قانون مبارزه با دوپینگ رودچنکوف که جامعیت بیشتری دارد تصویب می‌شود. در چین نیز قانون مبارزه با دوپینگ جمهوری خلق چین در سال ۲۰۰۴ تصویب و در سال‌های ۲۰۱۱، ۲۰۱۴ و ۲۰۱۸ اصلاح می‌شود.

جنبه دوم نشان‌دهنده این است که تأکید صرف بر عملکرد ورزشی می‌تواند خطر تقلب و دوپینگ را بالا ببرد. از طرفی کشورهای آلمان، استرالیا و کانادا نیز جزء کشورهای با جایگاه برتر در تاریخ المپیک‌ها هستند؛ اما در مقایسه با کشورهای آمریکا، روسیه و چین سابقه منفی قابل توجهی در زمینه نقض مقررات دوپینگ ندارند. نتایج مقایسه‌ای نشان‌دهنده توجه ویژه این کشورها (آلمان، استرالیا و کانادا) به برنامه‌های آموزشی و اقدامات پیشگیرانه است. بنابراین علاوه بر سازوکارهای قانونی و نهادی در راستای مبارزه با دوپینگ، آموزش و توجه به ارزش‌های ورزشی دارای نقش مهمی است.

با تحلیل نتایج ملاحظه می‌شود تقریباً در همه کشورها سازمان‌های مبارزه با دوپینگ در مسیر رشد خود توجه و تمرکز خود را صرفاً از مسئله دوپینگ برداشته و اهداف گسترده‌تری مانند مراقبت از سلامت ورزش‌کاران و تقویت ارزش‌ها از طریق ورزش را مدنظر قرار داده است. حتی در مورد کشور روسیه نیز ملاحظه می‌شود بعد از رسوایی‌های جهانی پس از سال‌های ۲۰۱۴ این کشور تغییرات اساسی را در ساختار سازمان مبارزه با دوپینگ از جمله ارتقای سیستم مدیریت کیفیت سازمانی و تأکید بر برنامه‌های آموزشی و فرهنگی را در دستور کار خود قرار داده است.

با تعمق بیشتر در یافته‌های این مطالعه نتایج حاصل از تطبیق راهکارهای عملیاتی مبارزه با دوپینگ در کشورهای منتخب نشان می‌دهد به غیر از کشور کانادا در سایر کشورها در راستای مبارزه با دوپینگ قانون مشخصی با تمرکز بر دوپینگ به تصویب مجلس نمایندگان رسیده است و آن قانون چارچوب مبارزه با دوپینگ را در سطح ملی فراهم می‌کند.

در کشورهای آمریکا، چین، آلمان و روسیه دوپینگ جرم‌انگاری شده است. در قوانین کیفری این کشورها، شرایط مختلف ارتکاب به جرم دوپینگ در نظر گرفته شده و مجازات‌های مختلفی شامل جریمه مالی، حبس، تعلیق از شغل یا انجام کار اجباری لحاظ شده است. به طور مثال، در کشور چین براساس مقررات مبارزه با دوپینگ چین (۲۰۰۴) ورزش‌کاران و کادر پشتیبان تیم‌های ملی در صورت نقض قوانین دوپینگ نسبت به سایر ورزش‌کاران که عضو تیم ملی نیستند با مجازات‌های سنگین‌تری مواجه می‌شوند. همچنین در این کشور براساس قانون جرم‌انگاری دوپینگ، تعیین مجازات کیفری حبس (حداکثر سه سال) و جریمه‌های نقدی سنگین برای همه دست‌اندرکاران عمل

دوپینگ (به‌غیر از ورزش کاران) تعیین شده است.

در همه کشورهای که دوپینگ در آنها به موجب قانون جرم‌انگاری شده (به‌غیر از آلمان) نوع جرم‌انگاری فقط مشمول کادر پشتیبان ورزش کاران یا سایر افراد است و هرگونه تولید، عرضه و تقاضا برای این افراد جرم محسوب شده است. در کشورهای مورد اشاره به موجب قوانین جرم‌انگاری برای خود ورزش کاران لحاظ نشده (هرچند در کشور چین برای این موضوع مقرراتی وجود دارد) و با آنان مطابق استانداردهای جهانی (دستور العمل یا کد وادا) برخورد می‌شود و مجازاتی مشمول آنها نخواهد شد.

در تحلیل رویکردهای سیاستی کشورهای منتخب در مبارزه با دوپینگ گزاره‌های زیر مستخرج شده است:

- در همه کشورها یک سازمان مستقل مأمور پیاده‌سازی و اجرای سیاست‌های مبارزه با دوپینگ است.
- در همه کشورها سازمان‌های مبارزه با دوپینگ در مسیر تکامل خود علاوه بر هدف مبارزه با دوپینگ اهداف گسترده‌تری از جمله حفظ سلامت ورزش کاران و تقویت ارزش‌ها از طریق ورزش را دنبال کرده‌اند.
- وجود چارچوب قانونی مشخص و وجود برنامه‌های صریح و دقیق از جمله دیگر معیار مشترک سیاستی همه کشورها در راستای مبارزه با دوپینگ است.

■ در همه کشورها به‌غیر از کانادا دوپینگ جرم‌انگاری شده و تمرکز کشورها بیشتر بر کادر پشتیبان بوده است.

■ در برنامه‌های همه کشورها به رویکردهای پیشگیرانه و آموزشی تأکید ویژه شده است.

مطابق با بررسی‌های تطبیقی صورت گرفته در جهت مبارزه با فساد راهکارهای عملیاتی به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

- جرم‌انگاری در مورد هرگونه مصرف، نگهداری، مدیریت، قاچاق و حفظ مواد و روش‌های نیروزا ممنوعه با در نظر گرفتن طیف مختلف مجازات‌های کیفری برای ورزش کاران و کادر پشتیبان با توجه به سطوح ورزشی آنان.
- تأسیس سازمان ملی و مستقل با مأموریت اصلی مقابله با دوپینگ و تقویت ارزش‌های ایرانی-اسلامی در ورزش و تدوین برنامه و چارچوب ملی مقابله با دوپینگ به‌نحوی که زمینه همکاری برخی نهادهای ملی مانند کمیته ملی المپیک، وزارت علوم و وزارت آموزش و پرورش با آن فراهم شود.

■ تدوین برنامه‌های آموزشی و انجام اقدامات پیشگیرانه برای همه ورزش کاران و دانش‌آموزان؛ با توجه به اینکه عوامل مختلفی در اقدام به دوپینگ مؤثر است، بنابراین تدوین برنامه‌های روان‌شناختی برای ورزش کاران و مربیان با محوریت آموزش مدیریت فشار و استرس، آموزش مهارت‌های ارتباطی و سبک‌های مقابله‌ای و استفاده از مداخلات روان‌شناختی - روان‌شناسی مثبت‌حائز اهمیت است. همچنین از آنجاکه سنین نوجوانی و جوانی سن تغییرات رشدی است؛ بنابراین تدوین برنامه‌های آموزشی مربوط به عوارض دوپینگ بر سلامتی، آموزش مدیریت فشار و استرس، آموزش خودکنترلی و استفاده از سایر مداخلات روان‌شناسی مثبت در این سنین اهمیت دوچندانی دارد.

- [۱] رنجبر، صادق. «انواع فساد در ورزش و راهکارهای مقابله با آنها (۱۹۴۸۳)». ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۲؛ ۳۱(۱۰): ۱-۳۴. doi: ۱۰.۲۲۰۳۴.۱۵۴۸.۱۶۴۸۲.۲۰۲۴
- [2] Agnew D, Henderson P, Woods C. Ethics, integrity and well-being in elite sport: A systematic review. *The Sport Journal*. 2017;19:1-9.
- [3] World Anti-Doping Code, Published by World Anti-Doping Agency. 2015. URL: www.wada-ama.org.
- [4] Haas U, Healey D, editors. *Doping in Sport and the Law*. Bloomsbury Publishing; 2016 Sep 22
- [5] Commission on Security and Cooperation in Europe. 2018. <https://www.csce.gov/briefings/russian-doping-scandal/>.
- [6] <https://www.usada.org/sanction/lance-armstrong-receives-lifetime-ban-and-disqualification-of-competitive-results-for-doping-violations-stemming-from-his-involvement-in-the-united-states-postal-service-pro-cycling-team-doping-conspi/>.
- [7] https://www.gov.cn/gongbao/content/2015/content_2814801.htm.
- [8] United States Congress, 2014. <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/>.
- [9] United States Congress, Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019.
- [10] Heritage C. *Canadian Policy Against Doping in Sport-2011*.
- [11] canadian-anti-doping-program, Canadian Centre for Ethics in Sport, 2024. <https://cces.ca/canadian-anti-doping-program>.
- [12] Russia's National Anti-Doping Agency, Russian Anti-Doping Rules, June 24, 2021. <https://rusada.ru/en/documents/all-russian-anti-doping-rules/>.
- [13] Republics of Russia, Federal Law No. 329-FZ "On the Physical Culture and Sport in the Russian Federation" dated 4th December 2007.
- [14] Republics of Russia, Federal Law No. 3-392, dated 22 November 2016.
- [15] Germany, Anti-Doping Act – AntiDopG, Bundestag, 2015. <https://www.nada.de/en/legal-matters/anti-doping-law>.
- [16] Australia, The Australian Sports Anti-Doping Authority Act, Parliament of Australia, 2006 (2018 Edition).
- [17] Statista 2023 <https://www.statista.com/statistics/214840/number-of-sports-doping-cases-worldwide/>.

گزیده سیاستی

تدوین قانون و چارچوب ملی مقابله با دوپینگ، تأسیس سازمانی ملی و مستقل با مأموریت اصلی مقابله با دوپینگ و تقویت ارزش‌های ایرانی-اسلامی در ورزش، تدوین برنامه‌های آموزشی و پیشگیرانه برای همه ورزشکاران و دانش‌آموزان از مهم‌ترین راهکارهای عملیاتی کشور های منتخب در راستای مبارزه با دوپینگ است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir